

A környezet egy vidéki kúria hangulatát idézte fel

Interjú Szabó Jánossal

A gondolattól a tervezésig, majd a tervek épületté formálásáig hosszú az út. A tervező egy időszakra szinte összeforr a házzal, figyeli, hogy minden a tervek szerint valósuljon meg. Ha változtatni kell, változtat. Ha nyomós érvei vannak, akkor meggyőz. A Nemzeti Művelődési Intézet székházának tervezője Szabó János. Sok dolga van most is, hiszen már újabb épületek formába öntésén dolgozik, de egy rövid interjúra így is sikerült időt szakítania.

Hévízi Róbert: *A laikusok számára egy épület tervezése egy viszonylag rövid folyamat, amiről azt gondolják, hogy csak néhány hetet vagy hónapot vesz igénybe. Valójában mennyi ideig tartott ennek a háznak a tervezése?*

Szabó János: Körülbelül két évig tartott a komplett tervezés. A gondolattól a kiviteli tervig talán három, három és fél év is eltelt.

H. R.: *Ebből azt gondolom, hogy ebben volt átdolgozás is?*

Sz. J.: Alapjaiban átdolgozni egyszer kellett, akkor sem teljes mértékben. Ez egy olyan épület, ami viszonylag az első gondolattól a megvalósulásig változatlanul maradt.

H. R.: *Milyen munkákat készített a székház előtt, hogy alakult a szakmai pályafutása?*

Sz. J.: Nagyon sok mindent terveztem már életemben. Azt lehet mondani, hogy a magasépítés minden szegmensében részt vettem. Talán ipari épületet a legkevésbé. Ha korszakokra bontom a pályafutásomat, akkor azt lehet mondani, hogy 1995-től nagyjából 2000-ig inkább lakóépületeket és kisebb létesítményeket; 2000-től 2005-ig nagyobb társasházakat, bevásárló központokat, egy-két művelődési házat; 2005-től 2010-ig inkább olyan önkormányzati beruházások tervezését vállaltam, amelyek művelődési létesítményekben vagy sportközpontokban valósultak meg. Az elmúlt tíz évben is ez dominált: művelődési intézmények, színház, szálloda és most a Nemzeti Művelődési Intézet.

H. R.: *Ahogy most felsorolta, az épületek közül elég sok tervezése kapcsolódik a kulturális vagy szabadidős területhez. Magánemberként a kultúra mely területei iránt vonzódik?*

Sz. J.: Szeretem a kultúrát, szeretek olvasni, szeretek rajzolni, talán a képzőművészet és az irodalom

áll inkább közelebb hozzám, persze nem vetem meg a jó zenét sem.

H. R.: *Hogyan került kapcsolatba a Nemzeti Művelődési Intézettel? Honnan indult a folyamat?*

Sz. J.: Magával Lakitelekkel és Lakitelek eszméjével még Ungvári Mihály barátom ismertetett meg jó tizenévvvel ezelőtt. Festőművész volt, és valójában tőle tanultam annak idején a rajzolás, ő szerettette ezt meg velem. Ezt követően 2010 körül terveztünk egy színházat és a Csabagyöngye Kulturális Központot Békéscsabára. Ezeknek az intézményeknek a megálmodásán közösen dolgoztunk Závogyán Magdolna ügyvezető asszonnyal, aki akkor még Békéscsabán dolgozott a me-

gyei önkormányzatnál. A Nemzeti Művelődési Intézet tervezésére azért kért fel, mert már ismertük egymást, és tudta, mit várhat tőlem.

H. R.: *Akkor térjünk vissza a székházra. Mi vezérelte a kialakításban, melyek voltak azok a fontos sarokpontok, amelyek meghatározták, hogy hová kerüljenek az egyes terek, s hogy milyen legyen az épület?*

Sz. J.: Mint minden háznak, ennek is volt egy alapkövetelménye a funkcionális elrendezését tekintve és volt egy alapnégyzetméter igénye. Komoly méretű irodaházat kellett terveznünk, közel 4000 négyzetméter az épület. De vidéki környezetbe, az alföldi rónaságra. Úgy gondoltam, hogy ide nem illendő egy modern irodaházat tervezni és építeni. Valahogy ez a környezet egy vidéki kúria hangulatát idézte fel bennem. Ez a vidéki kúria, ami a magyar kúria emlékeit jelenti, olyan térarányokkal és épületarányokkal van a képzeletemben, ami földszintes épületet idéz, és ha lehet, belső udvaros. Ez az épület funkcionálisan gyakorlatilag belső udvaros, kerengős épület lett. A méretét és a külső megjelenését tekintve viszont egy földszintes épület benyomását kelti, annak elnére, hogy két emelet van benne.

A Nemzeti Művelődési Intézet székházának egyik látványterve

H. R.: *Az épület szellemisége is meghatározó. A szerves magyar műveltség jegyei találhatóak meg benne, és ennek kialakításában sokan mások is közreműködtek. Már a tervezés fázisába is bekapcsolódtak?*

Sz. J.: Igen, természetesen ez így történt, hamar bekapcsolódtak. Egy ilyen épületnek a tervezése nem egyszemélyes dolog. Már mikor az első ötletet megfogalmaztuk, már akkor is Grátz Antal barátommal együtt találtuk ki ezt a formát, és ennek az épületnek a lelkét, formavilágát, arányait és az elrendezését is. Belsőépítész barátom, Szenes István ugyanúgy a

kezdetektől fogva részt vett ebben az alkotásban, csakúgy, mint az irodám mindegyik tagja.

H. R.: *Menjünk be, és a belső teret is nézzük meg! Itt az aulában a sok oszlopnak bizonyára van jelentősége.*

Sz. J.: Jól érzi, van jelentőségük. Mint mondtam, kétemelet magas az épület, és az építmény magassága korlátozva volt. Ez determinálta azt a lehetőséget, hogy nagyon magas földszinti teret nem lehetett építeni. Ezért a viszonylag sűrű osztású pillérek a statikai teherbíráson túl azt is biztosítják, hogy a belső tér struktúrája, arányai egy

A Nemzeti Művelődési Intézet székháza tavasszal, fűvesítés előtt

kolostorkerengőhöz hasonlítson, olyan jellegű térhatást eredményez, amely a kialakított két belső udvart kellőképpen kihangsúlyozza.

H. R.: *Szakmai szempontból hány szakma váltotta itt egymást, ha sorba vennénk őket?*

Sz. J.: A tervezés során gyakorlatilag az összes szakágra szükség volt. Kezdődött természetesen az építészeti megfogalmazással. Ezt követően bekapcsolódtak a belsőépítészek, gépészek, elektromos tervezők, közműtervezők, az akusztikus kollégák pedig figyeltek arra, hogy a rengeteg üveg hatására a hangzása se legyen rossz az épületnek. Művészettörténészek segítettek abban, hogy a különböző felületek megfelelően legyenek díszítve, illetve alkalmazva. Az összes szakág, ami egy komplett ház tervezésénél szükséges, itt részt vett.

H. R.: *Térjünk kicsit vissza az akusztikus hatásra! Milyen megoldásokat kellett alkalmazni, hogy megfelelő legyen?*

Sz. J.: A rengeteg üvegfelület miatt elnyelő felületeket alkalmaztunk, itt a mennyezetre gondolok, illetve a függönyökre, a textilburkolatokra itt a nagytermekben, a padlószőnyeg az nem véletlenül padlószőnyeg, a növényzetre. Te-

hát azt tudtuk, hogy ez az épület adott esetben elég sok embert fog befogadni, és rendezvény esetén zaj lehet, tehát amennyire lehetett, az átláthatóság mellett a hangelnyelő felületeket is alkalmaztuk.

H. R.: *Készült két makett is, tekintsiük meg a Beke Pál terem felőlit, mert itt látható a sajátos tetőtéri terasz kialakítása is. Erről mit kell tudni, miért ilyen a terasz?*

Sz. J.: Annak ellenére, hogy vidéki helyszínen vagyunk, a rendelkezésünkre álló telekterület viszonylag kicsi volt. Gyakorlatilag az épület déli oldala szinte a hátsó telekhatáron van. Tehát kertünk, szabad területünk az épület mögött nincs. Ezért az irodában dolgozók számára szerettünk volna egy olyan belső udvart, egy olyan külső területet adni, ahol nyugodtan ki tudnak kapcsolódni, pihenni és levegőzni. A kert ugyanakkor a díszteremből is megközelíthető, így a résztvevők számára is lehetőséget ad beszélgetésre, feltöltődésre. Ez a tetőtéri díszkert biztosítja a szabad teret, amiből gyakorlatilag lelátás van a két átriumra is, hiszen a két átrium kialakítása is ezáltal tudott fényel és napfényel elárastott lenni. A tetőterasz zöld tetőként került kialakításra, de ezen ke-

A lépcsőfeljáró alulnézetből

resztül van a menekülési útja is az épületnek, tehát egy többfunkciós területről van szó.

H. R.: *Milyen vastagságú ez a terasz, milyen rétegek találhatóak itt?*

Sz. J.: Összességében két felületről van szó. A legmagasabb rész az nagyjából két méter vastagságú, a keskenyebb 1 méter 20 centiméter. Klasszikus intenzív zöld tető lett kialakítva, ami azt jelenti, hogy hőszigetelés, vízszigetelés és termőföld, majd növénytakaró került beépítésre.

H. R.: *Nagyon tetszetős ez a makett. Mennyi ideig tart egy ilyen elkészítése, és miből készült?*

Sz. J.: Ez a makett jórészt műanyagból készült. Nagy része egyedi öntött elemekből van kialakítva. Teljesen valóságghű. Ráadásul annyira próbált interaktív lenni, hogy az épület belsejét is meg tudja mutatni a külső mellett. A földszint és az emelet el lett emelve egymástól, ezáltal beláthatunk az épület belsejébe. Elhelyezésre került benne egy képernyő is, ami a valóságban is felszerelésre került a hátsó falon, és ha megfigyeljük, akkor ugyanaz

A földszinti kerengő részlete az említett oszlopokkal

A székház kiállított makettjét a gyerekek mindig megcsodálják

A Nemzeti Művelődési Intézet földszinti fogadótere

a műsor megy rajta, mint az igazin. Összekötetésben vannak egymással, interaktív makett a gyerekek és a fiatalok számára, ők nagyon szeretik az ilyesmit. Kicsit játékszernek tűnhet, de annak ellenére ez egy nagyon pontos, precíz mása az épületnek. Körülbelül hat hónapig készítette a makettkészítő, és nagyon nagy lelkesedéssel csinálta.

H. R.: *A másik oldalon is található egy makett. Az már nem eltolt állapotban van, hanem a természetes formáját mutatja. Ez milyen arányban van lekicsinyítve?*

Sz. J.: Ez gyakorlatilag 1:100-as léptékű kerámia makett. Ennek az a célja, hogy a gyengénlátóknak, vakoknak, akadálymentes felületként egy tapogatható makettet biztosítson. Részletei, arányai teljesen valóságűek. Kitapogatható rajta az a fríz díszítés is, ami a homlokzat jellegzetességét adja. Az összes ablak is érezhető ujjal. Úgy gondolom, hogy ez maradandó és fontos alkotása az épületnek. Börönte László keramikus készítette Szentesen, a másik makettet Békéscsábán készítették.

H. R.: *A Nemzeti Művelődési Intézetre visszakanyarodva, mi a meglátása, véleménye a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai munkájáról?*

Sz. J.: Amennyire én megismerem a tervezés öt éve alatt, amióta az első gondolat megszületett, és a hároméves tervezés folyamata tartott, egy olyan létesítményben találkoztunk állandóan, ahol viszonylag nyitott irodák, nyitott és empátikus emberek dolgoznak. Ez azt üzenete, hogy a külvilág felé az intézet nyitott, annak érdekében, hogy teret adjon bárkinek, aki a közösséghez szeretne tartozni. A magyarságon keresztül az európaiságot is képviseli. Én úgy érzem, hogy azon túl, hogy irodai munka folyik benne, mert azért ebben a létesítményben, mivel ez az intézmény központja, nagyon komoly irodai munka is van, a kialakított közösségi terek alkalmasak a közösségek befogadására, kiállítások rendezé-

sére, képzések tartására, de a megmutatkozást is lehetővé teszi.

H. R.: *Milyen érzés most ide bejönni?*

Sz. J.: Olyan, mintha hazajönnék. Itt voltam a kezdetek óta, gyakorlatilag egyre jobban formálódott az épület az alapoktól a tetőig és a belső építészetig. Szívügyem minden egyes részlete az épületnek. Természetesen vannak olyan részek, mint minden építkezésnél, ami nem úgy készült el, ahogy kitaláltuk: volt néhány funkcionális változtatás, de a helyiségelosztásban nem nagyon történt változás az eredeti rajzokhoz képest. Van pár rész megoldás, amit eredetileg másként képzeltem el, de már kezdem megszokni így a végleges formájukban őket. Összességében úgy gondolom, hogy a kezek egész kialakult. A legfontosabb, hogy most már azok tapasztalják meg ennek az épületnek a lehetőségeit, akiknek épült, s mindazok, akik majd ide jó szívvel betérnek.

SZABÓ JÁNOS okleveles építészmérnök, a Planning Stúdió Kft. ügyvezetője. A Nemzeti Művelődési Intézet generáltervezője.